

Linda.

Seitsmes

Ihmub igal nädalil.

nastahäik.

Maffab aastak postiga 3 rubl., üh. aruandjatele 2 rubl. 50 kop., postes aastak postiga 1 rubl. 60 kop., postita 1 rubl. 25 kop. Kes 10 lehte tellib, saab ühe ilma hinnata.

Toimetuse aadress: „Linda“ toimetajate Bärnu. 25ene teetli: H. J. J. J. „Linda“ m. Heppok. Toimetustele on 10 li. kirju vastu.

Annulatuete forpnerida maffab 5 kop., kes enam kui ühe leht saantub, maffab vähem.

Zooliijõna „Linda“ kohta.

(Huvitavamiets laadetur.)

Annustatud inguvemad ja eed!

Mõte, millest ma siin kohal kirjutada tahan, ei ole küll tallelele enam päris uus, aga on siiski seni nagu hoolituse süste jäetud. Palun annustatud „Linda“ toimetust nii lühelt olla ja minu mõtteid oma lugejate ette anda aratuleks ja läbitaatumiseks asjatundjate poolt. Meil on juba mitu ajalehte ja hoopis päevalehti, kuid enamasti käivad nad teist üht ja kedama rada. Kas ei oleks tdesti ajalahane, kui mõni neist ka teist rada hakkaks käima ja nimelt looliteaduse pellu liigidal. „Linda“ on küll viimel ajal selles sübis tublisti töötada püüanud, on ta vististi walmis jeda edespidi täitma; käesolewal aastal on ta palju häid kirjutusi kirjutanud ja õpetusi toonud, siiski ei ole ta veel jeda kohust lallalt täiesti täita jendnud, sest seni puuduvad selleks asjatohalised kaastööliised. Annustatud annuivemad ja eed, astuge siis hoopis „Lindale“ kaastööliiseks kaswatus-teaduse asjus ühearanis ja palume „Linda“ toimetust, et ta oma lehe rohlem looliteaduseks teaks, sest niisugust lehte on eestlastel praegu sel ajal hädaasti tarwis. Koilijugused küsimused looliasjus, kaswatus-teaduses, majapidamises, loolivalitijuse peolt tulnud muu-

datustes, looliraamatute arwustustes j. n. e. saagu „Lindas“ läbi räägitud. Looleid ja näitemängud, mis loolilaste pidubel ette tuleks anda, olgu ka „Lindas“ leida. „Lindast“ wõiks ka naesterahwa lastitöö asjus midagi eodata, on ta ju ühearanis naesterahwa-leht ja tal nii mitmed ernast loolte kaastööliised. Niisugusel teel läbeks siis meie looliteaduse ja nooreioo kaswatus hoopis jendiamal kannul edasi. Kui huured warandused kaswatus-teaduseks seikawad veel warjul meie paremate looliteadajate taes! Kui häas korras seikawad Liiwimaal mitu ned libelkonna-loolid. See tuleb löit looliteadajate olawusest ja hoolitusest. Käitamaal Eesti Meikandri loolte wõib igas asjus meie rahwa looliteaduse esmärke anda. Saal tantafie ka lastitöö ja aiaharimise eest kannisti loolte. Kui kannid kirjanduse ehtud peetafie kääl mituford aastas ära. Siid õh kui huured waimuwalgustuse puuduses ehtawad paljud meie lallatoolid alles Eesti- kui ka Liiwimaal! Tähetafie mõnda laste ehtut eht jendupuu-piiba ära pidada, siis ei tea, kust sünnist materjali selleks wõtta. Palun siis löifi annuivemad annuivemad ja ka eedid ja löifi neid, kellel nooreioo annuivemad kaswatus ja harimine omas ja kallis on, oma töösid ja arwamiisi nimelt „Lindas“ ilmuda lasta. Saagu „Linda“ jeda wiisi wahemeheks rahwa ja loolte wahel. Ühes sellega olgu ta ka kui armas perekondlik jutumees ja nõuandja.

Sellega oleks rahva hariduses ja nooresoo kasvatuses tõesti suur samm edasi astutud.

Kõiki ametivendi ja odedid auustades ja ter-
vitades

A. Rännapuu.

Toimetuse poolt on meil selle kirja kohta südamlikult rõõmu avaldada, et auline suguvend sarnase sooviga ette astub, mis meil omal ka südamel pääl on seisnud, ja väga armas on meile, et see nüüd ühe auulise ja harjunud koolidpetaja poolt avaldatud on saanud. Suure rõõmuga oleme walmis, oma poolt sellele soovile wastu tulema, mis meie auus kaastööline siin ette toonud, kuid peame tobe selle juures tähendama, et selles asjas jäme ots nende eneste kaes on, kelle wastu esolew kiri nimelt väagib. Eesti lehtede toimetused on ainult ja üksi oma lugejate, tellijate soovi ja mõju all; meil pole seda olemas, et kõrgete abirahade läbi mõnda lehte, mis mõne iseluguse sihi hääks töötab, hoolimata lugejate wäpufest, ifka ülewal peetaks. Eesti lehed wõiwad aga üksi oma sõbrustonna ja mõtteosaliste tarwilise osa-
wõtmissa najal elada. Muidugi peab auusale lehe toimetusel ifka oma kindel siht ja põhjused olema, mille eest ta töötab; suure hulga pilli järele tantšida püüda ja aga lehte nii toimetada, et see „tõmbab“, see ei mahu kõigiti auususega ja kõlblusega kokku. Küll saawad mõned lehed ka otse sellel teel tihti mõjute ja wõimule, kuid jääbaw auu ja wäärtus on ifka nende lehtede pärast, kes end mitte mõnest tubinast lütata ei lase, waid ise lütata, juhtida püüawad. — Meie leht on oma algusest saadik ifka oma sihi ja põhjusmõtte, oma aate eest seisnud ja töö-
tanud, ei ole iganes end tuelletipuna sinna poole pöörnud, kuigi „leiwahajju tunda oli.“ Kui üliwaste selle läbi aga ta elukaik on olnud, kui wäga ta töowõim selle all kannatanud, seda teab toimetuse üksi ja — Jumal ta taewas. Meil on kurb tunnistada, aga peame ütlemä, et seni meie auusad püüded kallil sugurahwa poolt tarwilist osawõtmist küllalt wjats pole jaanud! — Ometi, loo-
tust pole me langeda lastnud, waid Eesti tuntud wjabadusega töötame edasi, Jumala abi ning õnnistust, ja kallide suguwendade ning

õdede kaastöötamist ja toetust paludes ning oodates. Hää ja auus asi peab lõpuks ifka wõitma, kui ka mitmed wõitlejad selle juures oma jõuu murrawad.

Oleme rõõmuga walmis, oma poolt seda soowi täitma, mida esolew kiri avaldab, ja et meil tulewal aastal hoopis rohkem ruumi saab olema kui seni, siis wõime ka nimelt kooliteadlastele kirjadele enam ruumi anda kui tänini. Rõõmuga wõime ka teatada, et meil tulewal aastal wõimalik on, mitmeid tähtsaid kaswatusedabliki kirjatöösid avaldada, nimelt ka mõned meie kõrgeauulise kirjaniku R. G. Kallase kirjutatud töid. Aga suurem rõõm on selle juures ifka meie rahwa auuliste koolidpetajate eneste pääl: Astugu nad abiks meile selleks, dige rohkel hulgal ja mõjul, toetagu selles tüüis lehte ni kaastööga kui tellimisega, siis, ja üksi siis wõib asi eduneda, muidu — mitte! Tootame ja loodame!

Ka naesterahwa lajitöö poolest püüaks toimetuse midagi teha, aga ta jõud ja wõim on seks üksi hoopis nõrk. Meie õrnad õed on meid seni wähe oma kaastööga toetanud (pääle mõne, kelle wastu meie tänu seda suurem on). Kui teistiti on lugu mujal! Saksa juur ja mõjuw perekonna-leht „Fürs Haus“ saab näituseks pea ainult lugejate eneste poolt toimetatud; toimetuse oma tööd on selles karnis wähe. Oh, ärgaku ja märgaku ka meie noorjugu, ja astugu ka as-
tööle oma lehe juures!

Oleme nüüd oma lehes noore igawale sõne-
koja awanud; jaame näha, kui rohke ta tar-
witus on. Mitma palume ja loodame ka
muistritehete tellijaid, et tänawa om-ti see
täide laats, mis nullu kalli widi jaamä.

Kallis sugurahwas, „Linda“ hüüab sulle jälle südamest paludes: Meie töö on suur, kulle kõrge, aga wõimud wäikesed: Olge abiks, wennad, õed! Töötagem kõ-
gest wäest, siis ifka Jumala õnnistus tule-
mata ei jää.

Ajalehede lugejatele.

(Välja rahva lehest.)

Aeg on jälle läes, mil ajalehti tellitakse; kõik ajalehed on oma tellimise kuulutusel avaldanud ja rahvasi tellimisele kutsunud. Enn siis ümmis, sel ajal lõna kaks asja kohta pajatada.

Ajafirjandus on uuemal ajal mitmeti nii tarvilikeks saanud kui igapäevane leib, tahts on aga meie rahva juures sellega veel lugu kaunis kehva. En talusid, külasid, vah valdandidgi, kus paale ametliku lehe mingit ajalehte ei tunta. Ei olegi väga ime, kui see mõnes „kaugemal nurgas“ ümmis, kus inimesed üldse veel ajakäigus tagasi on, aga et seda ka otse linnade ligiduses peab nägema, see on küll laituse väärt. Ja kui veelgi talurahva, põllutööliste, juures seda wabanudada wõib, et nemad oma rahulises kodu-elus suure ilma ajaratta weeremiseft palju ei hooli, siis on aga otse imestada, et linnadesgi nii paljud veel itta ilma itegi ajaleheta elawad. Rahju küll, aga itegi mõni tähtsa ameti wõi ärimees arwab enam veel ajalehte pidamise ütleligets. See on kahetieba! Rõigile meile on — Jumalale tubat tärn jelle eest! — tallis tinf kodust eluteele kaasa antud: Lugeba ostamine. Enamasti on see bella ema õnal hoolel sündinud. Meie olene selle najal oma aabitlast ja katelikumiseft tundma õppinud, mis inimese ülem hool siin ilmas peab olema, eleme igawese elu teele juhataatub. Aga igal ajal on kaks külge. Ka wagamad kristlased peawad oma ajaliku elu siin patuses maailmas ära elama, peawad selle hääd ja halbaw küljed ära nägema, selle hõõrumiseft ja liikumiseft kaasa tegema, peawad oma maalise elu ülewalpidamises ühel ehk teisel teel omale abinõusid osima ja neid tarwitama. Ja maailma elu ja olu käit näitab meile selle selge tõde, et maalise häätorra fättejaamises agarust ja osawust waja on, ja mida enam sellegil neid on, seda paremini ta ilma elus läbi saab. Nii mõnelgi inimesel on tarust wafaga mõda, aga ta ei saa ometi ilmas ebaft; tal puu-

dub kahjuts oma elututes osawus. Wastandisi näitufi on ka palju. Wõib kaunis otsekohe ära ütelda, et maalises elus haljale otiale saamine enam ehk wähem selle järele tuleb, kui kõrgel ehk madalal järjel meie waimuharibus on. Wõijlit mees ei fattu naljalt oma asjaajamistes nii suureste kiti-fulesse, et sellest enam wälja ei pääfeks; tal on osawust, millega omale abinõud otfib. (Muuduigi ei aita hooletute ja halpide juures la nende fuur osawus ja rohked anded; magaja kassit fuhu ei jookse hiir.) Tõsine agarus ja hool töötamises aga kannab kaunist wilja, kui seba õigel moel oskame tarwitada.

Nüüd tõueb aga fuur küsimus meie ette: Mis on sündias abinõud waimuhariduse edendufes, waimuõdimude tõstmises, mis meie piirteele tublits kaasa aitajaks? Ja wastus selleks on õige lihtne ja selge, ei ole waja selle tallal laua kaaluda: See on firjandus, kõigepäält firjandus, mis ütitahtia abinõuu waimuelu tõstmises ja ebaft-harimises on. Meie armias emakeeles on küll firjandus alles wähene, muude rahwastega wõrreldes — on ta ju alles nii noor — aga ta on itta fuur ja rohke küllalt, et temast nii wäga palju ja mitmekesist waimutoitu wõib saada. Ja nimelt on aja firjandus see, mis igal ühel õige hõlpiam fätte faada on, ka kõige odawam tuleb, ja kus la igafugu eluwälja kohta kohast juhatus, õpetust, lõbustust wõib leida. Säält saame teatust suure ilma ja ajaloo käigust, saame osats tuffisid teabusist ja funstist, leiame lõbu lauludest ja lugudest jne.; igafugu lugemist ilmub, nii et aina imestama peab.

Sellest siis, armas fuguwend wõi õde, järgneb sulle lihtne ja selge õpetus: Mõda omale tulemas aastaks üfo ehk teine ajaleht — kui üffi ei fuuda, fatiu teistega kolku, aga püüa itta ka iifi tellimises osaline olla, sest ainult muude kulul lehti lugeda püüda, see on halb ja halp mood — wõta omale see leht, mis sulle isiaranis kohane on wõi meeldib. Tõesti, ja tunned sellest ülipalju rõõmu, nende paari rubla eest, mis lehe jaoks kulutad, faad otfatu palju õpetust ja lõbu. En filmaring laieneb suurel mõõdul, ja faad

* Sündias nõuu, kida ajalehede lugemine rahwale teugenbatub faats, annab auuline eand. jur. R. Hellat. Kellest ebaõpib.

asju tundma, millest sul enne aimugi polnud, ja kui sul lapsi on, siis õpiwad nad ajalehest wäga suurel määral lugemise- oskumist. Uiu mind, wader, ma räägin oma enda arandemise järele, ja kui sa müüd mu nõuu kuulad ja omale uueks aastaks lehe kodu tellid, küll sa aasta lõpul tõesti tunnistad, et ma õigust olen rääkinud ja mu nõuu hääd olnud. — Võpust soowitan veel südamest, et see kuuuis tombe ka meie rahwa juures enam maksma jaats: Ajalehti teistele kingituseks tellida, olgu päikade-, sünnipäewa- wõi muuts kingits. See on ulitamis ja armas, kui kingitud leht aasta otsa oma tulekuga kinkijat meelde tuletab. Nimelt kohaselt kingits on „Linda“ ja „Koutu ja Wiangu leht.“ — Nii siis: Tõstakem tellima!

Tütarde kaswatuselt.

Emmele Mähterti järele Helene.

Kas meie peame oma tütardele enam waimu hariduslikku wõi täiesti tegelikku õpetust kaswatuks läbi osaks saada lasta? See küsimine on küll nii mõne mureteja ema ees seisnud ja sejab praegu. Ma arwan, meie peame mõlemad ühendama, see on kõige õigem, sest ainult nende mõlemate tegevuskälgede ühendus on naese loomu kohane. Arge mõtelge mitte, teie rikkad, et teie tütreid ainult selleks on, et suure tarkuse ja kõitfugu ilusate kunstide läbi hiltgada; teie wõtate neil sellel läbi kõige aluse jalgade alt ära, kui teie mitte õht-lasi selle eest ei muretsi, et nad ka oma majas, kodu-kohtel, kus täidetud kohuse tundmine püha kool on, tegelikult õditawad ja toimetawad. Täielik majapidamine on ilu- ja kunnis lute, mis wirtsusega ja lamatusega arandatud peab saama, ja mis täitja terwet mõistust ning heolt nõuab. Suurt osawust on tarwis, et wõimalikult wähepe aja ja raha sulutamise- ga terwe perekonna lahke ja lõbusa koduie eiu eest heolt kanda. Õnnelik on mees, õnnelik on maja, kus mitte ainult tark, waid ka tubli tegetis perekonane talitab; ta on perekonna suurem wara, kui ta ka wara ega raha majasie kaaja toomud pole, sest tema on üe kapital. Tema läbi suureneb küllus, ja õnn ning rahu tulewad temaga majasie,

ning isegi lehwuse ja puuduse ostab mõitlik naene ilka läbi saada. Ei ütle Siirat asjata: kes targa naese saab, saab suure wara.

Laps ja wanemad.

Juhatused lapsekaswatuses.

Mitjutatud Kaboremus.

(Järg.)

II.

1 eht 1² 2 --- 3,4,5 aastani.

Õfimeie ajajärku lõpul eht teie algusel hakkab suurem aja lapsi tõndima ja tõnelema.

Lüig warakult tõndima panemise halwast tagajärjest rääkijime juba eespool. Tõndima halates lütkab laps tihti, ja saab nimelt oma peale haiget. See lehaajagu on aga weel nii õnn, et nähem kui wäga tulewase inimese mõistuse kohta mõdduandwaks saada wõib. Sellepärast on siin laste kohta heopis suuremat heolt tarwis, kui see wabel on.

Selles ja juba õfimeies ajajärkus tulewad hambad suhu ja hakkab laps ta siis närima. Selleks ostawad isearanis jõutamad wähe- mad gummiastjateid. Ei mitte kahju ei sünni- se, peab toadma, misuuguled gummiastjad kahjutad on. Nende tundemarjad on: Nad ujuwad wee pääl, on painduwad ja pehmed.

Lapsed peawad tihti wärstes õhus olema (iseäranis soojal ajal); ajajärku wiimases pooles peab neid isowi järägi joofsta ja män- gida lastma, mitte waguü olla tõndima. Lapsi weel wõtab liiremalt kui meil, seil muutuled tema lehas sünniwad rutem, selle pärasil nõuab tema waim ta elawawat tege- wust, ja selle mahauramine on lapse ihu ja waimuõnnu pärasieks eluks tõntiis tege- mine. Wõda enam laps tarkab, jooflieb, nalja teeb — seda parem.

Mõned wanemad mäsfiwad oma lapsid nii riiete sisse, et ainult ninaots wälja jääb, kui nad neid üle uulitja saadawad, teijeb lastewad neid palja pääga ja jalgadega isegi niisietel ja wiludel tõwade- ja sügite-päewabel ümber joofsta — ja mõlemad arwawad dieiti tegewat, kuid efiwad rängasti.

Ei ole hujugi õige, last triiphooni lille-
lekena lasta üles kaswada, sellele iga wärs-
tem tuuleõhul lõha ja nobu toob. Juimele ihu
saab terve eluaja nii palju külma ja pala-
wat kannatada, et ihu nende mõjude wastu
kõwendama juba lapsena peab hakatama.
Zaste last imel ja ta loojematel sügise-
päewadel forgetes riieles jooksta, niisamuti
ärge mäsige teda ka talwel mitte nelja ka-
luga sisse, waid ainult nii, et ta külma eest
kaitstud oleks. Muudugi ei tõenda meie, et
lays ni sama kõwa külma wastu peab olema
kui täiskaswanud.

Mõned wanemad tõendawad küll, kuidas
nemad noorena palju-jalu tihti lume kesegi
jooksnud, aga siis nende lapjedagi wõi nõrge-
mad olla. — „Mis mul wigagi on?“ küsib
mõni teinud wanem. — Wõib olla, et sul
ehk ta teesti midagi ei ole, on aga palju
ka neid, kes noores põlwes seda teinud ja
sellepärast wanaduses wast jooksjaga ja muude
teinujate tõeheidaga wõitlewad. Loodus on nii
wast korraspidaja, kes ialgi ehitust tema
wastu nihtlemata ei jäta; pidi leha olek
nooruses loomuwastasteid mõjuwust tumbma,
jõudis tugew terve leha weel häda idule, mis
tehasis tükki, wastu panna, aga siis wost,
kui wanadus üle läwe sisse astunud — siis
wast alles algob loodus oma karistustööd.

Mida enam lays jelles ajajärjus wärskes
õhus jooksta, mängida, emalt wäsitada, hästi
üüa jne. saab, seda tervemat ja tublitwat
nimelt wõib temast teha. Wanemad, kes
oma lapse ühtepuulku tuppja ajawad ja waqni
olla laskiwad, kannawad õigusega „piripeti“
nime.

Päde selle joetlik laps nüüd palju ümber,
tuuleb mõndagi, paneb kõik tähele. Selle-
pärast peab wanema hooli olema, et lays
wahast asjast ja seltsist emale jääks. Kui-
dugi on see wõimata, et lays ainult hääd
näeks, siisgi nii palju paha kui wõimalist
temast emale hoida, on wanema kohus. Lapse
waim on elawas tegevuses, tema mõtleb
palju järele ja püüab ning nõuab suurem-
telt inimestelt jeketust. Tihti ajawad need
pahameelelega teda minema; seda ei tohiks
aga olla. Meie peame temale kõik iluasti
ja mõistlikult ära seletama ja loquni weel

temas tähelepanemise waimu ergutama, tema
tähelepanelut iga õpetlitu ja talulitu asja
pääle juhtima ja temale küsimisi ette panema,
mis teda nähtud asjade üle mõtlema sunni-
wad.

Kui imet surja selles ajajärjus tihti wane-
mad laete wastu teenwad, see on üle kolu-
ta. Näitufeks: õuoni pääl ehitatalle mi-
dagi; laud ja patub, mida aga tarwis,
jääwad õõfeks ümra, ilma tõelised ära lähe-
wad. Nii pea kui pime täite jõndnud, läheb
era ja tasib pejaga mitu pilla lauda ja
pallu tuppja, kus nad katti loetatle ja ära
veidetatle. Kas ei ole üle ehmene war-
guse lool; on siis ime, kui lays pärast
„ameti warjaks“ saab?

Weel üls aii: Laps on midagi teinud,
ema kõrab: „Oota ja loeranaft, küll ma
sulle näitan!“ Laps aga ei pane seda tähe-
legi; ta teab et ema ainult lubama ja wan-
duma, aga mitte tegema walmis on. Ema
ei tohi oma last ial wõmbuda, see õpetab
talle ehiteks paha wandefombe täite, ja teieks
tuunistab see, et ema wihane on. Wanem
ei tohi aga last karistades mitte kunagi wihane
olla, ta peab seda tõsifelt tegema, nii et
juudlane aru saab, et wanem seda mitte
bääkmeel ega wihaga ei tee, waid et ta
teesti efitnuud on, sellega karistust teinud,
ja seda wanema käest saama peab. Ja siis,
kui midagi lubad, siis anna ta, ära jäta
seda teieks loerats, et lays mitte niijana
waletama, s. o. lubama ja mitte tegema ei
õpits. On aga efitnus wäite ja patub lays
teesti täpetjedes, siis anna andeks, aga ära
larga mitte kui pöörane wäeti kallale, et lays
mitte hirmu pärast waletama ei õpi, et aga
nihtlusest pääseda. Mõnel wanemal on see
ülilhalb mood, wihatujul lapsele mõdda pääd
lõüa, kas käega ehk rihmaga jne., mõni wiru-
tab kobe päälac pääle ehk selga. Seejuures
kaarnawanemad wõiwad seadusliku karistuse
alla langeda, mis neid juba niijuguse met-
saliife-tee eest hoidma peaks, ja teieks rikub
tema oma lapse pää ja sellega mõistuse ära.
On lays siis wiimati lool, et ole sine tema
waimu mõrtjaks? Hoidku end wanem paha
ehk selga löömast, niijana karistamast; sel-
leks on lapsel pehme koht olemas, mida aga

ka mitte lepiaga ega rihtmaga taguda ei tohi. Mleitiigje pefsu läbi läheb lapse waim tõnt-
fiks, ta hakkab wanemaid wihtama. Aga
loomapoeq armastab oma ema, aga inimene
ajab asja wahel nii kaugele, et wanema ja
lapse wahel ainult waen ja hirm on. Ma
olen tütarlast tundnud, teda isa ja ema lozuni
asjata igapäew hirmuasti pefsiwad, kes wi-
mati ainult furma ja äraajamist kartis; pefsu
ta enam ei tundnud, ja kui mõni päew ilma
jõi, siis seda loomuwastajeks olefufs pidas.

Mõned on muudu laste wastu hääd, kui
aga wihafeks laawad, siis on ofte hirmus
neid näha. Nii ei tohi olla, karista igaford
kui laps effib, aga mitte mõne aja tagaft,
tibtu tühtie asja päraft, wäga rafkesti. Sää-
rafse wastuofia karistufe wili ei ole enam
parandus, waid ainult pahandus. (Hoeltti.)

Juhatused elufombetes.

Teretamiest ja anuawaldamifit.

(Kõpp.)

Ka teretamise juures olgu wiisakus hästi
silmas peetud. Sõprade ja hästi tutwate
wahel ei ole mitte kindlaid kombeseadusi, waid
nõnda on paa lubas juhtub; tas pääle läe-
andmife „Tere“ üteldaffe wõi ei — ei ole
suurt lugu. Kuid sõbramad wõi dnaiwoliised
tutwad waatawad enam tombe pääle, ja selle-
päraft tuleb naesterahwast ifka kombeliift
teretada. Neäranis tuleb seltskonnas tutwate
naesterahwastega enamasti nõndasamuti üm-
ber käia kui wõdrastega. Juhtub meesterah-
wale wäga wähe tuntud naesterahwas wastu
tulema — sünnib teretamine ainult kerge
pää-nikutamiiega, soowib aga meesterahwas
lähemalt tutwaks saada, wõib wiisakasti käega
teretada kui ka pääle selle lähifelt tõnelemist
algada, mis nõnda wõib pikendatud saada,
ludäs naesterahwa olet seda lubab teha. Ei
ole selleks aga aega ehk juhtub mõnda ife-
äralift talistujut, wõib teretamine enam paa-
listandifelt sündida. Enam tutwaid ja sõpru
tuleb aga alati kui see wõimalik on käega
teretada, muudu wõib weel tihiti mõtlemine
tulka, et ifeenasti ühfeks peab ehk teifi hal-
waks.

Seltskonnas ei ole tarwis wadata, et finift
wähe alam find enne teretama tuleb, waid
näita oma lahtust igapäele ühtlast üles ja
püüa paaalegi teretamifes efimene olla (mii-
dugi mõista tutwate seltsis). Allemaid tuleb
aga, nagu eme nimetatud, efiti kerge auu-
palliku tunnurdamiiega ja siis, kui ülem
lätt annab, käega teretada.

Kui ulitjal ehk teel see wastu tuleb, seda
teretada soowitakse, tuleb, kui ta paremalt
poolt mööda läheb, pahema käega läbarat
fergitada, kui pahemalt, siis parema käega;
kui selle wastu tehtakse, wõib teretatataw
mõelda, et mitte teda ei teretatud, waid
mõnda teift.*)

Juhtub et naesterahwas, kes meile tuttau
on, wastu tuleb, aga teda feegi tundmata
laasjeltolane jaatmas on, siis tuleb tera-
wasti tähele panna, et kui naesterahwas
fas käega ehk waatega märku annab, et
tema selle wastu ei ole, kui teda oma tut-
waks näitad ja teretad, siis wõib teretada;
kui aga luidagi aru faab, et see wastujuhu-
mine temale nagu wastuofia on tulnud ja
et naesterahwal soow näib olema, ennaft sinu
wastu tundmataks pidada, tuleb sellega rahul
olla ja ilma teretamata na u wõdras mööda
minna, ega sünni ka faatjat (kui see liig
tarwilik ei ole) mitte nuriwalt waadelda.
Niisamuti olgu ka naesterahwas meesterahwa
wastu. (Kombetejt jalutamife juures edes-
pidi.)

Naesterahwa kohus on ulitjal ehk teel
üfki wastu tulles meesterahwast efiti ainult
pääga tunnurdamiiega teretada, aga meeste-
rahwa kohus on naesterahwale (tutwale) ter-
tamiiefs lätt palludes efimene olla. Kui aga
naesterahwas märkab, et meesterahwas arq
ehk häbelik on wõi wastu teda lozemata tähele
ei pane, wõib ta efiti teretada. Teretamiest
mitte oia wõtma wõi terwiift mitte wastu
wõtma, peetakse rumal-ühfufe tundemärqiks;
ife afi on, kui mõned fõlwatutud kui joodifud

*) Teretamise juures läbarat tõsta wõi paaji wõtta, on
wäga ammufit faadit üfetiififele tembe faanud, ometi on
uueamal ajal ka üfimine tõsonud, mille üht on, tereta-
mifet läbaratõnufit maha jätta, ifti nimelt talwe-tõlmaga
on läbarat maha-wõtmifet ja paa paljaastamifet omad rae-
fufes ja haitfufes. Tõlame, tas see tombe aegapidi wõitua
faad. 2. t.

foolase rehnungi nendele juba walmis teinud. Ta seletas lülatistele, et teid walmis on, ja tahtis nendega pikemat juttu alustada, aga baron andis Tomile märku ja see seletas pere mehele, et tema õlal teid talitused seista. Mis rääkida olla, räägitagu temaga. Ta esimene küsimine oli, kus herraste toad on? Peremees astus lõhe treppi üles, Marie, Annette ja Tom lastinwad tema järele. Mar läks suurde wõderastemurra, et saäl oodata, kuni teid kraam ülesse wiitakse ja joores on. Kana seisis ta afna all ja waltis nagu unenäos wälja. Ta huuled liisusiwad potawamas palwes ja südamest tõusis see tänu üles taewa poole, kes talle niisuguse armia abisaaja andnud. Wiimaks astus ta poisis pelerent kinnalt läes hoites sisse ja teatas, et teid lorras on. Mar astus treppi mööda üles. Tom awas talle ukse, ta astus tuppa. Teine uks wiis nooriku juurde. Mar kästis Tomil ülene ja Annette eest heolt kanda, ja koputas siis wabakse pihta. Tõsane labin oli kuulda, siis jäi jälle teid wait. Ta wajutas lingi päälle, uks läks lahti. Mar astus üle läwe. Aga mis see oli? Wiirastus? Täna pääl põles küimal, selle tõrwat oli faraw laetabe, seefama, mis noer prona laulatamise juures laubnud, ja lama taga seibab Marie üe, reisi kkeit seljas, ja waatab jätendawail silmil Mari päälle. Noeremehe meel laks segajaks.

„Marie!”

„Mis Te tabate, herra baron?” kostab talle tumedalt wastu.

Mülm warin küib üle noeremehe seba.

„Jesand Jumal!” öskab ta. Ta arwab ühe nõdrameeste oma ees seiswat.

„Wiisi omanduse õigusi maksawaks tegema tulete Teie?” räägib noerit edasi.

„Marie!” kinni hureb ta juus.

„Oma sübite olete Teie ju jõudnud, minu ija nime tohib Teie nüüd kanda, aga mind, kes ma selle kanda juures ainult päälkõlba olen, mind ei tohi Teie mitte pu arda, eht ta küüb woodi padja alt eda wälja eht ehti Teie, siis mina!”

See ähwardus äratab teda ta nimastuseji.

„Mis see tähendab?” weereb üle ta huilte.

Marie meeleb on erutatud, ta kuulab seda.

„Mis see tähendab?” kordab ta. „Jures-

tate Teie, et mina seba laupa tunnen, mis Teie ija minu wanematega on maha teinud?”

„Minu ija?” räägib Mar lufides järele.

Marie ei pane seda tabete. „See oia ostu-hinnait, mis mina olen saanud, nõtte siin tagasi, mille ajab see hirmu pääle!” sõnast ta ja wislas ehte Mari jalgade ette maha. „Minu ija laeit ei ole Teie enam midagi nõnda, Teie ari temaga on findel!”

Mar kaitub jõudu loffu wõetta. „Ma ei iaa mitte aru, temtesse! sõnast ta.

Marie lartitas huuli. „Wilets näiteman-gija!” hüiab ta.

Mari lebatit kaitb lui eda läbi, aga ta kaitub emasti loquda.

„Kul on õigus seletusi nõnda!” sõnab ta.

Jka enam erutatult wastab Marie: „Ma ei tarda Teid mitte, siin on mu laiteeriti!”

Ja jälle tõstab ta oda.

Mar püüab rapulitium olla.

„Ma ei hami Teid mitte wulle wastust andma, ma palun. Teie teate, et ma Teid armastan!”

„Ma p õ l g a n seda sõna, ma wisitan teda!” wadietab Marie. „Mui ma markain, kui dõnes see on, tundis mu iida ütlemata walu. Ja siis seestast mulle mu iida: Iain lätte! Mui ilmas teid ainult lommetimäna on, kui õigai mu wõnnud lommetit mängitiwad, mits ei peats siis mitte mina seda tegema! Ja minu oia on muil hästi korda launud; nüüd minje ja teotage kaupias see löpju! Swawo! peab mulle lairjutama!”

Mar waatas talle lindlasti silma.

„Ma ei iaa wõlgi mitte aru,” sõnast ta, „aga mul on Teie balt, armas taps! Teie lahtete oma wanemate helkuse juures.”

„Mui ei ole enam wanemaid,” ütles Marie lartitult wabete; „minu ija wõlgi, mis Teie ija õra makiab, on mind teiqait lapieohustest lahti õstnud.”

„Tõrwane Jumal!” bundis Mar; ta silmade wõält langewiwad nagu loomufied maha, ta iai aru, mis ija ta selja taga oli teinud.

Marie arwas seda liigutust loquni teijeks, mis tema wastusest ta ilmus.

„Teie tardate inimeste lobbimait? Arge seda kartte. Ma ei kirjuta oma wanematele mitte sõnakõlgi ega taba neid.” ilmosgi jälle-

naba. Meie mõlemate teed lähevad siin lahku, herra baron! Mõistagi pehjust Teie selle kohta ilmale ütlete, en Teie oma asi, minu taht ei saa seda teegi süüma, sest mina loian endiselt warjul, kus mind teegi ei tunne!”

Maxil lippus hing sinni jääma, ainult latteti nuttis ta tosta: „Lahkisin ma Teile wastata juba ma weisfin — Teie ei saats mind ometi mitte uskuma — ma jätan jeda parem tegemata!”

„Sa jeda teete hästi!” tuli sõltawatt üle nooriku hultte.

Max ohtas.

„Näa hull!” jénas ta. . . „Teie soowite meie lahkumist — elgu! Aga eht ma hull oma õigused Teie kohta maha jätan, minu lubused ei lõpe sellega weel mitte!”

„Mis see tähendab, herra baron? Ma wabastan Teid ka kõigist kohustest!”

Max ajas ennaht kirjeks; ta hää lélas kindlasti, kui ta ütles: „Zeda weimn Teil ei ole, ja üks teit, kas Teie mind annaks peate eht mitte ei pea, mis mu anna nénab, jeda ma teen. Teie meeleolu ei lastnud Teid oma elulorra üle järele mõetda. Teie olete praegu täitta ilma waranduseta!”

Marie tegi siin karsin siigutuse, aga Max ümdis teda waisina.

„Ma palun!” jénas ta. „See on üks teit, kas meie teos eht lahkus elame, riigiteadus teeb nulle tekuks, Teie eest hoolt kanda. Homme saate oma toatidrustu läbi omale elulesspidamiseks kohase summa. Siia maale Te ometi wististi mitte ei taba jääda?”

„Ei!” wastas Marie kalmalt.

„Kuhu siis?”

„Kerik wiibitas wastusega. Max andis talle aega.

„Mõetelge heomseni järele. Amette wõib jeda siis minu teenrite teatada, sest ma pean alati teadma, kus Te wiibite, et oma kohusid wõisfin täita. Ma soowisfin omalt poolt, et Stiasse reisitsite, jääd saate ka mène tutwaga kofku. Meie reisitõld on Teie kaim all. Tuleb teile õõ jooksul weel midagi meelde, mis waja oleks korraldada, teatage aga julgesti.

Ta hummardas ja sammus toast wälja. Ühtgi jóna ei sõlanud talle järele.

Zummitud meelekindlus tahtis teda maharufuda, kui ta üttest oli wälja astunud. Hantudes tebis ta pimedas toas laua juurde, mille pääl instutatud tünnal oli, pani selle pelema ja lanzes siis tooli päale. Tagasi-üritud walu hakkas ta rinnas kõige wäega mēllama. Max mit is nagu laps. Mis sõrwal toas ümdis, ei pnutunud temasse, ta tõew ei kuulnud mitte, juba jääd mööblid ühest teise lülati. Siin ta piisarad wiimaks kuuwasiwad, wõttis ta jule ja kirjutas teewe õõ läbi oma hiale. Koiduajal wõttis ta oma reisitasulust summa raha ja pani lahifelt laua päale. Siis laks ta toast wälja ja otsti Tomi üles.

Tom maagas weel rahulikult woodis, ject ta arwas, et teda wäga wara mitte ei tarwitata. Zeda enam ehnatas ta, kui baron tahwatult ta woodi ette ilmus. Ta tahtis üles karata ja ennaht riidesse panna, aga Max lastis, et ta woodise jäägu, lastis ennaht üe teenri woodi ette tooli päale, toetas pää wäsinult kätte wähele ja jénas, kima Tom hingetult kufas:

„Sa näed, et mulle midagi rasket on sündinud. Ma tunnen siud küll weel wähe aega, Tom, aga ma waldan siud. Mul ei ole ühtgi tepra, sellesse oma saatust awaldata wõisfin, ma pean ütsipainis wõittema. Kas tabad mind aidata, ilma midagi süümata?”

„Jah, herra, jah!”

„Ma tänan siud. Teuse müüd üles ja tule minu juurde mu tuppa!”

„Mähe minuti pärast, herra!”

„Ara tee midagi üle pääl-kaela, tee aegamööda, si jendusid tuleb sulle weel tarwis!”

Regamööda tõusis baron püsti ja wantus teisi wälja.

Tomil oli niipalju terawat mõistust küllalt, et aru saada, et noorepaari wahel midagi oli sündinud, millest herra waisida soowis. Mitte palju hiljem, kui oli lubanud, ilmus ta herra juurde ja palus siisgi weel hiilse uleslu pärast wabandust. Amette tulnud talle piisarfilmil koridoris wastu.

„Mis ta sulle ütles?” küsis Eichberg rahuga.

„Tema pidada armulise proua seltsis edasi reijima.”

„Kii see on, Tom! Müüd mitte midagi?”

„Enam ei olnud mul aega teha kuulata, herra!“

„Kärs ta oma kästija juurde tagasi?“

„Ei, Annette on üsna lohtunud ja ootab väljas, et baroni herraga rääkida.“

„Ta on baroni-proua teenistuses, mimit ei ole temaga midagi teetada. Mine küsi aga, kuhu armuline proua reisib!“

Tom läks, tuli aga filmapiisk jälle tagasi ja ütles: „Nizzaie, herra!“

„See rõõmustab mind,“ nimutas Mar, „ta teeb mu neuu järele. Säh, Tom, anna Annette kätte see kastike ja lae armulise proua kätte wiia; wõti on ees!“

„Sitnapikk, herra!“

„Pea, weel midagi!“

Mar wõttis oma kirjatasust veel ühe pant-pileti ja pani kastikese sisse, siis käskis ta Tomi, kastikest ära wiia. (poeteli.)

Kaotatud.

Marie Schwarz'i järele Karl Hob.

(köpp.)

Pärtel kargas yästi ja waatas leelinal pilgul neiucese otša. „Neeqi ei ole mimit weel tēndada wēimud, et ma arq olen olnud,“ ütles Pärtel waewaaga oma ärritust tagasi tagasi hoides, „ja ei saa, usun mina, ka ialqi ütelda wēima!“

„Ma pean Sind sõnast?“ ütles Wali rõõmu päraqi hingetu, heiskawal südamel. „Sa tood mulle siis need lilled?“

„Jah, see on minu sõna,“ wastas Pärtel lühedelt, „weel täna — on ka just kuulwolge — ronin üles mäele.“

„Oh, Sa wahwa, kartmata mees!“ händis neiu waimustatult. „Siis täidan ka mina oma sõna! Too mulle lumetill, siis saad Sina ka mērsjamusi — ma olen Sini!“

„Jumal hoidku,“ ütles tütt selle pääle ieräralisel tumedal häälel, ja pōdras minckule.

„Pärtel!“ händis Walli, tema mehisest meelst liigutatud, mis kelleqiit rüütliit alla ei jäänud, temale järele, ja oleks talle pea-aegu ometi muhi kaasa andnud, oleks Pärtel aga teha weel oma rinnale tēmmata tahtnud. aga waata imet, Pärtel, kellel niidu hää

kuulmine oli, kes ka kõige tawafemat häälitie-miit oma arwafalt kuulis, ei kuulnud see lord tema hündmiit mitte. Wontis pāaga sammus ta edasi. Muidugi oli ta ka kõige wiie meelega oma ettewõtte juures.

Sāgawates, ammuqi mitte rēdmfates mē-tetes oli tütt juba tüfi maad alla orgu iam-munud. Temal oli, kui oleks tal sees midagi kattenud, ja nagu ei oleks tal inguqi kahju, kui ta kaljuwäelt mitte elufalt tagasi ei tuleks.

Korraqa, kui ta mõttes kõge walu'alt heit-leiwad, astus Tiin kui maa alt, kahwatand ja wāriwedes, tema ette.

„Ma ootafin sin Teie tuletut,“ algas ta tabematalt, „ma fustin fēit — ma palun, ärge minge mitte üles, fēit — elufalt ei tule Teie enam tagasi!“

„Ma pean Walli wastu oma sõna,“ was-tas Pärtel tumedalt.

„Ei, ei, Teie ei tohi mitte üles minna!“ hündis Tiin, kassa risti pannes ja tema poole palawalt waadates, luma heledad piirad tema palget möōda alla jookfivad. „Wallil ei ole, kui armas ta Teile ta on, uhteqi õiqust, Teid furma faata!“

„Hää laps,“ ümises tütt tütarlapie kartust ja tema cest hoolitsemisist nāhes, liigutatud. „Tiin, kas Sul siis kellest kahju oleks, kui ma mitte tagasi ei tuleks?“ küsis ta iēbra-litumalt. Tiin ojawētmine Walliga wēreldes, fergitas ta hūdant loqumisti.

Kuna ta nii küsis, waatas ta Tiin otša, kes pea punastades ja pea kahwatades wanu-des tugē otfis. Sedä nāhes läis tütt nagu walguie-iāde pāāst läbi; ta märkas, et siin salajas, ilma aimamata ja temast tähelepāne-mata, talle palju magulam õm õifhes, kui ta omakaju pūhja, ülemeele Walli woot iial loota oleks wēimud.

Tütt pani oma tugewa kee wanuwa neiu piira ümber ja waatas tähelepānewalt uirwal pilgul tema niistetesie fūistetesie filmadesie, mis paluwalt tema otša waatafivad, ja fūute-les tema puhast lapsetilku otšafisist.

„Palu minu cest lapfule,“ ütles noermees, „siis faawad puhad tawwas mind kaitfma ja Jofanda inglid faawad minu jalgu selle kerdetawa tee pāäl juhtima, et nad mitte ei lomista; fēit minema ma pean! Pärtel ei

ole ialgi oma sõna andnud, ilma seda täitmata. Ja on mul juba lumelilled käes, küll siis ka omale mõrsja walin!" — Ta laskis neiuksie tafalesti lahti, waatas weel furd armjal pigul neiu filmadeste ja tõttas siis minema.

Tiiu jäi, ilma et ta sõna oleks lausta juutnud, uimastelt paigale. „Kas ta pidi teha wiimast forda nägema?" Ta süda oli lõõhemisel, ja ometi arusaamata rõõmus, et ta ennast, nähes et kallifene kardetawat mäeteed sammuma hakkas, iie lõittema oleks hakanud. Nooremehe wiimne mahu, mis temale, aga mitte Wallile ei antud, oligi, mis teda fikjeldamata õnnetundmusega täitis.

Ja kui ta teha tõesti enam nägema ei pidanud, siis oleks seegi talle terweks eluajaks endfaks ja magufaks mälestuseks jäänud. — Aga tema kallis ütles ju, et Tiiu pidada tema cest pahwetama — mitte Wallilt ei nõudnud ta seda, waid temalt! Tiiult — ja seda ta tahtis ka täita! Terwe dõ läbi tahtis ta Rõigenägewama poole õhata. Kas siis ühe armastaja ja uskliku südame pahwetel üsteqi wäge pole? Oh, taewa-pühabel saats tõesti halastust olema!

Pühalikult pani ta käed risti ja tõsised ning palawad palwed, sügawamast südamepõhjust, tõusiwad armsama cest taewa poole...

Teisel hommikul, iel tunnil, kui julge mäele ronija tagasi pöörama pidi, kui teda kurristil mitte oma kõrises polnud neelanud, istus Walli, täis usjalust ja õnnelikka mõtteid, oma maja ces pingil. — „Oh seda waghwat ja tublit poissi!" mõttes ta. „Nii teeb ta oma hiiglatüki ometi läbi! Mina õnnelik tütarlaps! Tõesti, mina kui niisuguse mehe mõrsja, wein täiesti usse olla . . . ludas minu üle küll teised tüdrukud kadedad saawad olema, kui nad kuulewad . . . aga mina tahan ka teda selle cest nii, nii wäga armastada! Ja teijt katsetükki ei saa ma ka temalt nõudma — jellest on küllalt. . . ."

Tema seljataga lahtifese ussele, toetas ennast Tiiu; ta oli surmuhawatu ja waatas tarretanut, suurte kuuwaks nutetud filmadega hirmsa kaljumäe — Pärteli armastuse proowi-hiini poäle. „Püha Jesand Zumal," sofsitafiwad ta huuled, „lase teha üksnes õnne-

likult tagasi tulla, ja mina tahan häämelega oma armastust Wallile ohwerdada, ehk Walli seda küll oma andeksandmata ülemeelifega teinud ei ole. Oh kui tõrgimeelne küll Walli peaks olema, oma kallimat, hoolimata ahwardawast hädaohust, surma saata!

Sää! hõisklas forraga Walli watjusti, mie nagu wastutõla, tafase karjatufena ka Tiiu rinnast tungis. Nad nägimad teha tulema, terwelt, ilma waghewawigata pööras ta nende juurde tagasi ja lehwitas juba cemalt hõijates lumelille kimpu; ja kui ta juba kõnelangufele oli jõudnud, hüüdis ta rõõmustades: „Selle lillekimbu toon ma oma armfale mõrsjale!" — Walli oli juba üles karanud ja jooksis lahtistel kätel ta wastu.

„Minu Pärtel, minu kallis arm!" hüüdis Walli rõõmu-hõiskamisega.

„Taja, taja," wastas see ja tõrjus teha enesest ära. „Nii kangel ei ole meie weel annu mitte, ütlesid Sa eila! Lota nüüd enne ära, siis näed, kellele ma need lilled noppifin!"

Nende ienade juures astus ta foolasamba lombel tarretanud Wallist mööda, pigistat lilled Tiiu pihtu, tõmbas neiu enese rinnale ja hüüdis teha suubeldes: „Siin toon ma omale mõrsjamusu! Kas pole õigus, Tiiu, Sa usud minu armastust, ilma sarnase halastamata proowitükita, nagu seda Walli tarwisifels arwas? Kas Sa tahad ühe waele tüti kaafaks jaada, siis saad Sa mind õnnelikuts tegema ja Siin ei saa seda ise ka mitte kahetfema?"

Runa Tiiu ennast õnnelikstel filmapikkudel nooremehe rinnale surus, langes Walli nagu purustatult, mõlemate kättega oma nagu lat-tes, toolife. Temale oli see hirmus hätiline enese pettus

Pärtel pööras ennast ümber, mitte wõiduhõiskamisef, ehk põlastawalt, nagu Walli küll ära teeninud oli, waid kaastundlikult, jefst hääle inimesele ei tee ialgi rõõmu, seda maas ringutawat nähes, kes talle paha on teinud.

„Walli," ütles noormees, „oma elu oleffin sadaforda Siin cest ohwerdanud, kui Sa hädas ehk õnnetufoes oleks olnud! Aga Siin nõudmine, minu elu ainult oma tuju pärast otse surma juhu saata, on minu filmad oeglasti

tatud, müüdiel ajalgi veel tähelepanemise vääri, siis aga veel warem ilmunud „Pettlemma esimene Jõulu Päha“, Jõulu and lastele, kus õige ilusalt kumbeid kaunist lullelujutuel Kristuse sündimise öö sündimise Pettlemmas kirjeldatakse. (Seba viimast kirjakeht loovitatamine nimelt lastele lõbusaks pühapäevade lugemiseks; en ju ta hind ta üsna odav 8 kop. Pärnus & Laakmanni raamatukaupluses on seda saada.) — Võpits tähebame ta veel isiramis „Jõulu lehe“ päale, mis just tänava Jõuluts on ilmunud. — Veel palju muudgi kirjandust possib väga ta Jõululugimise.

Tänava Jõulu cel on veel kaks kaunist uudist kirjapõlule ilmunud, millest nimeit esimene väga Jõululana lobane on: Eesti Üliõpplaste Zeltii album III. leht, ja Mina Hermann tahtjas noodi töö, ta ilmlil oratorium „Kalew ja Linda.“ Reudest räägime pea rohkem.

Liivimaa kuberner

hindral-leitnant M. A. Sinowjew †.

Liivimaa on leimamas, Eesti rahwa juurem oia, kes Liivi kubermangu pimil elab, tunneb kurbust ja kahetust: Meie aius, armuline, õiglane, tubli, hääd kuberner Sinowjew on meist ära wõetud! Teesti, tema waran, eotamata jum on walus meie Keiseri Majesteedile, kes temas ühe oma tubliima weneri kaotanud, on kahju riigivalitajale, kellel üks elaw ametnik wälsem on, on isiramis r ste teel sellele kubermangule, mis ta heole all oli, ja mis temale nii aruafaks oli isanud, nagu ta tema selle elanikkudele. äga — alandame end Jumala käe alla!

Radunud kubeneri surm tuli loquni eotamata. Alles täies terwiises oli ta Tartus Eigeni üliõppli kirjuti pühitajest oia wõimud, siis peatimaga, ameti asju ajanud, ning ta Georzi ordo pidul ligi olnud. Saält 2. deti. tagasi tulles oli ta Gatschinasse äkki end häbiie tundnud, eli waageniit wälja astunud, wärslet õhtu tēmbama, eli aga kobe maha lanqenud — werejõgi woolas suust, üks südame-joon oli katkenud! Kuttu kanti ta jaama-

majasie ja toodi arst, kuid see oli asjata — mõne minuti pärast eli kubeneri-herra hing lahtunud. Surmteha wiidi päalimna tagasi, kus 7. now. ta matmine väga auustawalt ja rohke osawõtmise all sündis. Kuttu hull wanituid wiidi hauale.

Radunud kubeneri elust ja tegewusest ei luba meie ruum täna lugugi laimalkt rääkida; see eli nii tähtsia, et sellest raamatud täis wõitis kirjutada. Kuberner Sinowjew juhtis Liivi kubermangu üle 10 aasta, ja see aeg eli Liivimaaale tähtsam kui mingi muu aeg Wene walitsuse all. Terwe Liivimaa awalik elu sai sel ajal uue oln, me kaju, ja selle teel toimesatja eli õnnis kubeneri-herra, kes seda ka kõigiti nii toimetas, kui auusast ametnikust, auusast inimesest nõuda wõis. Seba tunnistust annawad talle kōit.

Ta elukoost nimetame täna ainult, et õnnis kuberner 19. webr. 1838 sündinud oli, mitmed lōrged ametid pidanud, Wene-Türgi sõjas waprasti ligi sõdinud, kus aunnimed ja aunnägid teenis; 1884 a. lõpul sai ta Keolamaal Sieblice kubeneriks ja 9. mail 1885 Liivimaa kubeneriks.

Sinza rahus, ja ustaw itamaa julane!

Meie ajalugu.

— Pärnus peeti, nagu kõiges riigis, Keiseri Majesteedi nimepäewa 6. deti pidulikkult. Enne-loomat oli mõlema üli kirikutes jumalateenistused, majad isinud lipuõhtes ja õhtul rõõleiwad istulud.

— Kingkonna tebtu otjustest wiimisel korral sūn on veel nimetata, et P. E. ja R. U., kes mullu juulikuul ühe Zelli merde ära riisunud, kõigi õiguste kaotamata ja Siberi ligemasteie kubermangudeste aiama mõistet. Saugast pärit J. P., kes teed kitalamehega ühes sõites temalt bobuse ära rōõwinud, sai selleloma trahwi. Wetsliwõitimise pärast mõistet J. E. wiieks kants wangi.

— Alline jum. 2. deti. tuli üks Lulu walla naesterahwas, Mari Nurweten, 63 aastane, Pärnu, et laualirikuseie tulla, aga wanas pargis tundis enese äkki haigeks, wiidi alewile ühe oma juulajale juurde, ja sāl heitis ta paari sõwale serele hing.

— Keegi J. P., 76 a. wana, Nutu pärit, on end 3. deti. Alejel oma majas üles poonud, arwamise järele meelejandues.

— Belgia koniuliks Pärnusse, nii ka Wiljandi, Tartu ja Saaremaa freii jaoks, on Sakia riigi koniul Pärnus, Ch. Schmidt nimetatud.

— **Pärnu**: Wiljandi krei 1. jaostonna senine rahukohtunik Sjijatski on 28. nov. klisti ära jurnud.

— **Tuttav** kunstnik A. Sch ubert, kes oma taewalaotuse piltide wõga laialt on näitamast läinud — kümneloona aasta eest ta Pärnus — ja iga pool selle eest kiitust saanud, on nüüd jälle Pärnu tulnud ja andis 3. detf. esimese etenduse fodoriffude-klube saalis, tuttawad osawõiega. Waataja imestawa silma ette ilmutasid jään lujutused kuust, ta mägestitud ja lõhestitud, siis päikesest, ta küünlatest ja plekkidest, päikele ja kuu warjutamisest, sabatäheteist, wiimati taewatehade keerlenijest päikele ümber, kus need otse kubinal liikuvad. Eärafest etendused on wäga õpetlikud ja nii hoopis enam waatamise wäär, kui mõned zirkuse jne. tembutused ja weiderbused. — Et ta Eesti rahwale wõimalikult teha, neid etendusi näha, annab kunstnik püüde-ajal ta „Endlas“ etenduse, kus piletitõnnad odawamad jaamad olema ja piltide kohta ta Eesti keeli seletusi antama. Soowitame, et inimesed rohkel arwul jeda waatama tõttaks, nimelt ta maalt inimesed, kes siis lüna puutuvad.

— **Pärnu** Eesti laulujeltsis „Endla“ oli 3. detf. aasta loosel, mis launi pidusöögiga lõppes. Põdulaual kuuldi mitmed terwiselõned, nimelt esimehe poost Keiseri Majesteedi ja seltsi oma kohta jne. Waliti ta tulewa aasta jaoks esiesimesi uuesti, enamasti endised liikmed, kuid esimeheks sai senine abi-esimees hr. M. Sarapuu.

— **Wändra** tummade - kooli direktor E. G y e r - f e l m a n n on ju mitmel pool tummade õpetusest lõnet pidamas käinud ja selle juures mõneke õpilaste juures jeda ta tegelikult näidanud. Nüüd — 11. nov. — sündis see ta Pärnus. Aunus rohkesti oli kuuljaid kogunud, kes direktori - herra seletusi tähele pannes kuulawivad. Nii wiisil saab tummade-kooli äri tuulwaks ja armsaks. Tänu selle waewa eest direktori - herrale.

— **Tori** „Salme“ seltsi tulewa aastajaks asja - ajajateks waliti wiimajel päätoosolekul 3. detf. järgmist: Esimeheks M. Gerberjon, abideks J. Kaudisepp, T. Juurikas ja J. Martson; kassahoidjaks A. Martson, abiks A. Kalbus, kirjatoimetajaks A. Radisson, abiks M. Saal, rewideerijateks J. Oidermann ja J. Erm, raamatukogu hoidjateks M. Puust, J. Erm, Mart Saal ja Miskel Saal.

— **Wana** - **Wändras** on ühes koostis kooli-õpetus laste kurguhaiguse pärast juba paar nädalit seismas.

— **Wiljandi** uus, suur ja ilus rahukohtuniklube-fogu maja, mida meie linna ehitusmeister hr. Darmer ehitanud, on nüüd täiesti walmis ja ehitaja käest wastu wõetud.

— **Põltsamaal** olla, kuida „Põst“ teatab, suur ärewus kiriku kinnipaneku pärast, ja mitmed on pahas meeles üsku loahetanud.

— **Kiriku** - patron wärji G. olla oma kutse õp. S. kohta nüüd tagasi wõtmud, et mitte fogudusele fundust teha. Aga halwad pahandused, mis ford sündinud, mõjuwad edasi. Annaks Jumal, et rapu pea majasse tuleks!

— **Tartus** pidustati neil päivil saälse tubli politsei-meistri M a s t i 25-aastast ametitegenust.

— **Tartuse** ringkonna kohtu saamine on raske. Ministri - herra on selle kohta uuesti awaldatud soowi pääle ütelnud, et ta asja küll tarwiliseks tunneb, ja meeles tahab kanda, aga wäga suured kulud teha takistust. Edespidi ehk wõida jeda küll loota.

— **Aliskooli** Digenisu - kiriku sisesõnnistamiise puhul peetud pidusöögil on rahwahariduse - ministri - herra Deljanow tähtsaid sõnu rääkinud, nimelt: „Jäägu siinseid elanikuid selleks mis nad: eestlasteks, jakslasteks, lättlasteks, ühes aga olgu ta wenelajed.“

— **Rahunud** Dr. M. W e s k e haanamälestuse hääks on lubatud rahakorjandust terwes riigis ette wõtta, mis aasta otha restab. — **Loobame**, et see ilus ettewõte rahwa poolt lahtisti fätt leiab.

— **Tallinnas** on 28. nov. õnnetu „Linda“ seltsi wiimne hingekell löõnud: Seltsi ait ja mõned muud asjad, mis weel alles oliwad, müüdi ära. Aidast jaadi 8750 rbl., ostja oli „Walguse“ toim. Kõrw. Saadud rahast tuleb nüüd weel iga aktiwa kohta 4 rbl. (endiselega ühes 22 rbl., 100 rbl. eest!) Ja seega on wasti „Linda“ lugu ford lõpetatud, unustatud aga — paraku, jeda ei juuda!

— **Tallinna** Erv. noorte-meeste seltsis on kut. herra awaliktude tõnede pidamise ära feelamid, sest et nendeks seabuslik tuba puudunud.

— **Hiiu** - **Kärbla** kirikus oli 19. nov. ilus waimulik kontsert Kärbla wabriku-koor poolt, mille waheljal õp. I d e r m a n n saun lõne pidas. Kontserdi tulu oli kurt-tummade hääks.

— **Ra Saaremaa** igatseb wäga omale raudteed, olgu Wirtsu kaudu Pärnuga ühendust ehk teisel teel.

— **P e t e r b u r i j t.** Kuberneridele on ametlikult teatatud, et Majesteedide kroonimine tulewat mai-suul sünnib. Kroonimisele oswõetma tulewad mõisnikkude, maakonnakogude, linnade ja talurahwa poolt, ja pääle kroonimise lastakse nad Majesteedide ette õnnejoowitusele.

— Peterburi linna päämeheks on Warshawi ülempolitseimeister Claphills seatud, v. Wahlil asemele, kes aau-eeskiseisjaks on nimetatud.

— Kolera kestab päälinnas edasi; 25. nov. — 2. deti. oliwad 78 in. haigeks jäänud ja 40 surnud. Wolhinia kub. on paari nädali jookkul 90. in. sellesse surnud; ka mitmel mujal pool on kolera käimas.

— Kohtu olu uunduse kohta kirutleb „Düna-Zeitung“ lindlasi kohasti, et maa päämeestelt kohtulit talitus ära wõetasse, pääle wähemate asjade, ja selle jaoks jaoksforma kohtunilud ametisse seatasse, raskemate süüasjade jaoks aga pandawat pääle selle weel igasie kreisil üks kohtu-urija ametisse. Selle leadulue järele jaoks meie maa rahukohtunilud jaoksforma kohtunilud nimetatud, kuna maa päämeeste ametit talurahwa-komisjarid — laiendatud wõimuga — täidawad.

— Posti- ja telegraphi amet seatawat edespidi teede-ministeriumi alla. — Eesti-asjad — kinnitamata post — laadawat tulewitus la reijijate rongiga edasi. — Wasutamine teie eest, kui reijijate kraami eest wõim mawu on wõetud kui õigus, ei lange nüüd enam reijijate, waid wastuwõtja ametist pääle.

— Siemiste asjade ministri-ameti pidaja Gorky-in on nüüd täitsa ministriks nimetatud.

— Selle kuu algul mäsjanud fanged tormid on wäljamaal laialist kahju saatnud, laewu on palju hukka läinud, mitmel pool on meri ja jõed üle kallaste tunginud ja hull maad üle ujutanud. Hollandi rannas on üksi ühe wäike oja ranna kohal 15 laewa hukka läinud. — Kole lugu õlnud ühe Daani laewa pääl, kus mitusada karilooma on all ruumis õlnud; tormi sunnil pandud kungid kinni, et uesi laewaruumi ei pääfeks, aga kinnises ruumis õlnud loomadele latus.us pääle, nad teinud

hirmat müra, mis üle laenete koha käinud. Oli torm mööda, tehti kungid lahti, aga üle 100 looma oli lämmastanud, hull wigafeks sõttutud.

Karalufe - sönunid.

— **P ä r n u „Waku“** jeltli oli 3. deti. aasta-foosolek, kus ta eeskiseis tulewa aasta jaoks uuesti waliti. Wäga rõõmüstaw oli, et **t e r w e** eeskiseisus — muist ühel hääl — jälle edasi ametisse waliti. See näitab launilt tolluümbimist, nagu see peab olema. Ilus! — Winewal pühap. peeti jeltli aau-presidenti, ülempr. Suigulaare poolt jeltli hinge-palwe ündia kubeneri-herra eest, kus hästi rohkesti jeltli liikmeid loos oli, oma hääd kubeneri mälestamas.

— 2. deti. oli Peterburi Eesti k. f. „Ustawas'e“ poolt Krõitowi (endises Wischnjakowi) saalis wercsuna-õhtu, millest dige elawalt õswõdeti. Wibu-toobeks õlwald loorilaulud, kohalisse Eesti koolijeltli lega ja Eesti sõlwalite meesteoori poolt, mis üüna hästi õnnestatimad, ja teifeks udupildid ii. J. H. poolt kroonlunnast, mis ta korda läkijaw. Tutlaw Eesti wiuulfoor täinis oma ülesannet teedord wäga auwast. — Wähem suurem pidu on „Ustawas'e“ poolt teifel Jõulu-pühäl Winogradowi saalis (Eerwihowst nr 28), ühes näitemänguga.

— Wenelectue karalufe leht troob ametlikkude aruannete põhjuel teateid wiina tarwitamise üle Wenenmaal. Neudest on näha, et kõige rohkem wiina päälinna kubermanuagudes, nii ka lõuna-õhtu ja lõuna pool riigis ning keskriigis, kus wabrikutõõ õitleb, joodakse; iga mehe hinge pääle kulub jaal labistiftu aastas 2½ pange wiina ära! Wõtkeme, et ligi poolte inimefed alcaalised on, selle juures joomifeti juttu ei wõi olla, üts tuleb küll iga täisealise mehe pääle ligi 5 pange! Wapool riigis olla joomine hoopis wähem. Üleüüde olla Wene riigis 1893 aastal terweni 562 milj. rbl. eest wiina ära joodud! Wäärane arw! Mis oleks selle rahaga nüüd p a r e m a t wõinud ära teha! Ometi kuuleme ka nii mõnelt poolt karalufe edendamifeks tehtud sammudest. Ühes lulas Simjerpõli kub. on Keisri-paari pulmapäewa mälestufeks lool ja kirj õjutatud. Kõrs aga kinni pandud. — Wermi kub. karalufe-komitee on 600 rbl. andnud, ühe wabriku ligidale lugemifetõa asufufeks, et nii tõstifi joomifeti eemal hoida. — Päälinnas wõitleb agar poliitfei küll hoollega joomatõbe wastu ja taõõib nullitalt lõik lastu täis inimefed foolaputtsasse, kus nad, kui end selgeks maganud, noomitufega ära lastasse — ühel nov. nädalil õlnud kinniwõidute arw 921 — aga wäheneda ei taha see pahadus kungi.

— Soome tulewase üleüüdjefe karalufe-foosoleku ettewalmistufeks, mis minewaje foosoleku õtufefe järele **P o r i s** peetatse ja juba 14-nes on — waliti hiljuti 60-ne liikmetine toimefond.

— Riigi-ndufoogus on ettepanel läbivaatamisel, väeteniijatele hoopis ärakeelata, lohtades käia, kus wiina müüakse. Zäärane teadus maksab müüdi, peab aga veel waljenatud taama.

— Soomes tahetakse edespäi nimelt üks karskuse-asja ajaja ametisse teha, kes selle töö offe oma elukutteks wõtab. Muudugi annaks jee veel enam asjale hoogu. — Uue aastaga hakkab teadus maksma, mille järele ta nõrgemate joovastawate jookide (alle juu.) müüf linnades hoopis enam fitfendatakse, kuna jee wiina lohta ju ammu on lüüdnud. Wolikogu mõib jeda laupa ta hoopis teelsta.

— Maha-ministeriumi juures peab praegu üks kommission nõuu, kuba alkoholi-jookide walmistamist ja kauplemist korraldada, mis joogid aktiifi alla panna juu. Arwatawasti jaada nende müüf enam fitfendatud.

Armutaul.

Sappiri järele J. Parw.

Ruda armuajalmiseif
Oleks terge teha?
Ei ma tea üegi,
Kole jäänud päha.

Todake, kui armuif
Ajub jüdameseje,
Kuni lõige pimem õõ
Kipub rindadesje;

Kuni wiimaks lootusgi
Kaob jälgedeta,
Kuni elu hiiljeküla
Kustub hiiljeküta.

Bugeje kui õyõit üis
Pimeduse pöue;
Terhwa ofasypöofasie,
Amarije õue.

Saigeif rinnaf õuowate
Weed üis lauldesje!
Küll jee hallif weelab üis
Jga jüdameseje.

Zejt et ainuit tinnedas
Käete wifertaari.
Zejt et lõhkend pragudes
Yeida wett nii klaari!

2.

Armastufel on üfs õde
Jgatsus, nii hella lind.
Armastufel on üfs tütar
Teutus, kes ei jäta üind.

On end arm ta õe kaenas
Wäljanutnud waitjefsti,
Tuleb lootus linnutiwul
Troosti tooma rõhkesti.

Minu armule on jurnid
Teutus, kes mu troostijate;
Eed mõeldud nüüd mituwad,
Kutuwad euid pimedals . . .

Mõndasuguif.

Uut a b i n d u u wiljajaagi kaswatamifets kiidab üks brantstone leidnud olema. Ta leidis teista selles, et õitsumif ajal teemnetolmu ijaete õite päält enaste pääle fanda, hoopis iurumal moel kui jee loomulikul teel tuule läbi sümb, ja selle läbi tõusta wiljajaaf wägemasti fahkerõdiets. Teemnetolmu weab ta ühe nõuri ofas olewa willatopinaa, mis meesse on lastetud, ühe die päält teiele. — Ka wiljapüüd ja pööiaad tahab mees hoopis enam wiljakandma panna, jef teel, et nende ofji allayidi kaswama panch, mille läbi mahi enam ofotesie walgab ja neid wilja kandma panch. — Üfs jaame edespäi rõhkem ümef moefi kuulda.

Rõige suurema maakruundi omanik üle ilma on Wene Keiser, Teina era-õmanduifeks on terweni 31 milj. hektari, jee on umbes 9000 ruutpenitfoormat. See maawäli on pealtelt nii suur kui terve Prantuije riik, ja kof Amerifa miljonäride määratud maad kofku ei jaa weel selle wastu.

Mõlleterad

Jamalatartifit inimene jattab tü: wõbel ta teiesie, aga jee ei põeta teda mitte.

Kaha haamine en tõibus afi selle õieti taawastamise wastu. Ka hatwabgi inimefed aunistawad õmeti aamia teemuga inimel ja peowad temaf inu.

Kis tembutamifete läbi tatte haadafie, en häbaõhtif wõit, ja selle üle ei maffa rõõmustada.

Tutewit on fawofete inimeete, fawofete rapwaste võrait.
Dr. Thompson.

Joomine on mõjuwam pööius, terne haufenna, terne rapwa nõrgendamifeks.

Kulda õffima teitawad inimeief tangete üle moare ja mereie, näewad õfiata wõgus, annawad õna terwete ja elugi fawõ. Aga enantõieti et marqata inuajal, et lõige rikkam ja rõhkem kullafeen inimeief õna ligidaf teitab. Peab jeda aga wäljafawada õstama. See kullafeen en armastus, pubas, jüdamifil armastus. Kuo jee teida, õsal en jofanda õnnistat ja õnn igatabes ligi.

Toimetuse ja wäljaandmifje eest wastutab:
H. Prants.

Дружеское Издательство. — Опмена, 11 Декабря 1895 г.

Trükitud A. Birthan'i juures Pärnus.

Essolewaks Jõulupühaks!

Suur hult Eesti ja Saksa keeli

lauluraamatuid

wäga ilusasti fiseetõidend (plüühi, ihagruu-nahaga ja falingoriga), wäga suures wälja-walitus kõitigu ühiad

õunesoowi-kaardid

kirjutusmapid, raamatud salmiku fosekirjutamiseks ja albumid (mälēstusraamatud).

Eesti keeli jutluseraamatud,

tõit pruugitawad Wene keeli **kooliraamatud**, igahigu **kirjutusmaterjali** on faada

H. Koserowsky raamatukaupluses, Pärnus, Ulejõel, Marichingi majas.

Tähendus: Wõtan ka kõitigu **raamatukõitmise** tööd wastu ja teen fündja hinna eest tööd ilusasti ja lõwasti. Mõigi **ajalehtede** pääle wõdetate **telemist** wastu ja talitatakse ruttu ning **korralikult**. „Linda“ wõib ka minu juurest aratõõdud faada ja müüa ka üffisuid numrid.

Suur tagawara. Kõik uuemad raamatud

Kahre talitus. — Odawad hinnad.

Olen muresti jaanud ja soowitan kõige paremat **waimulikku, teaduslikku, ja lõbukirjandust.**

Meeranis mitmetelsti ilusaid **fünd-fõites** raamatuid, mis wäga ühndõid

fingituseks.

Kõijama on ka kõitigu **kooliraamatuid** ja muud koolitarwitust minu juures tagawaral, mille pääst kooli-õpetajatele, kes rohkem ostawad, hääd protjendid annan. Meeranis fümms on

Jõulukingiks laulelaste-logu „**Murmelt ja Hiidult**“.

A. Kennit'i raamatukaupl. Wõitandis, aue rahatõõgu maja wastu.

Pärnus. Weneuulitsa nurgal, baron Põlari majas (walli ääres) wõitan ma igal päewal kell 3-7 p. l. (soowi järele ka muul ajal)

päewapiltisid

üles. Töö faab wäga hästi ja odawasti walnistatud, mida annustand töö-narwitajaid fääranis tähele pan-na palun. Kaupaktilut

H. Lieband, päewapiltuit.

Wraegu ilmus ja on raamatukauplustest faada

Eesti Üliõplaste Seltsi Album.

Kolmas leht.

A. M. Arentswaldi pildiga.

VIII + 213 lht.

Piltidega.

Hind 50 kop.

Hulga kampa faada juurest Tartuit.

H. Buschi käest Tallimaist ja **H. E. Põõti**

Eesti Üliõplaste Seltsi Album'i

teine leht G. Ahrens'i pildiga

on weel faada

Hind 50 kop.

Mõlemad auded ilufas kuldhõites à 120 k.

Urmakermeister

E. Böhm, Pärnus,

Wene õigewa kiriku wastu.

Suur wäljalik kõitigu **uurides**, üü tuu füllan, hõbedan, nitteln ja teraist; **uurikettisid**,

ülesaratomise- ja seina-kellafid

hõige odawamate hindadega Parandused toimetab ruttu, odawaste ja headuie eest wastutamiiega.

Saanid.

Üts ühe hobuse ja faks kahe hobuse jaoks, wähe pruugitud, fääranis fündjad **woorimeestele**, on odawasti faada lepa **Tammanni** juures.

Hästi wälja õpetatud firju **linnukoer.**

ligi kahe aastane, on odawa hinna eest müüa. Ligemat teatust faab päewapiltniku hra. Liebandi juurest, baron Põlari majas, walli ääres.

